

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Caput I. De Hæresi & Hæreticis, eorúmque credentibus, receptoribus, fautoribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

committente adulterium cum Christiana etiam soluta, & meretrice, Clarus sentit, illum gravius puniendum, quam disponat statutum, censetque illum dampnandum perpetuò ad trimeses; vide eundem *L. 5. v. fornicatio. n. 26.* Judæum tamen contrahentem incestas nuptias in gradu prohibito, permessa tamen lege Mosaica, non puniendum, tradit Clarus *L. 5. §. incestus.* cum Judæi non servent. *L. nemo. it. 1.* de Judæis, ut Authores scribentes in eam *Leg.* De cætero, num Judæus post susceptum Baptismum non in fraudem post commissum

delictum de eo puniri possit pœna temporali, controversum est inter Authores in sententiam negativam, tanquam æquioram, & Religioni nostræ magis faventem & attrahentem Judæos ad conversionem inclinare se, dicit Clar. *L. 5. §. fin. §. 51. n. 19.*

Quæst. 147. Utrum Judæi, alique Infideles confugientes ad Ecclesias, gaudeant immunitate asyli.

Resp. Ad hanc quæstionem sufficienter responsum in *L. 3. decret. q. 1017.*

TITULUS VII.

De Hæreticis.

CAPUT I.

De Hæresi & Hæreticis, eorūque credentibus, receptoribus, fautoribus.

Quæst. 148. Hæresis unde dicta, & quid sit.

*R*esp. Hæresis dicta ab *αἰρέσις*, capio, eligo, quasi pro libero arbitrio facta electio opinionis alicujus novæ contra fidem, *Isidor. L. 8. Etymolog. c. 3.* Roias. *tr. de heret. sing. 73. Lit. H.* loquendo de hæresi formali, sic melius definiri potest, quod sit error voluntarius, quem homo baptizatus pertinaciter tenet contra veritatem aliquam fidei Catholicæ, ita ferè D. Thom. 2. 2. q. 11. a. 1. Farin. in *praxi crim. q. 178. n. 5.* Sanch. *L. 2. mor. c. 7. n. 1.* Barb. *h. t. in princ. n. 4.*

2. Dicitur primò: *error*, hoc est, erronea opinio, vel judicium intellectûs, unde, qui metu mortis, aut alia ex causa astruit aliquid fidei contrarium sine interno mentis assensu, quo verum credat, quod ore profert, etsi graviter peccet contra præceptum profitendi fidem, verè & propriè Hæreticus non est; quia actum nullum intellectûs, per quem judicet, id verum esse, habet, censetur tamen in foro externo Hæreticus, & ut talis puniretur, Sanch. *l. c. n. 8.* Nav. in *man. c. 27. n. 56.* Item dubius quatenus præcisè super articulo aliquo fidei sibi sufficienter proposito, suspendit suum judicium, id est, neque assentit, esse verum, neque dissentit seu negat, esse verum, quâ talis non est Hæreticus, eò, quod taliter non eligit, seu adhæret opinioni fidei contrariæ; sicut autem fides importat actum intellectûs, nimirum positivum assensum, ita & fidei opposita hæresis actum positivum, nimirum dissensum importare debet, ita docent Diana *resol. mor. p. 2. tr. 2. miscel. resol. 53.* Malder. 22 q. 11. a. 2. *memb. 2. §. respondeo.* Sanch. *l. c. n. 12.* favèrque Sa. *v. hæresis. n. 1.* nihilominus peccare talem graviter, cui repræsentatur objectum fidei, & rationes sufficienter moventes ad assensum, pro tempore, quò tenetur elicere fidem, si non desinat suspendere suum judicium, dicendum videtur. Verum tamen quatenus talis dubitans eo ipso simul habet judicium, quò judicat tale objectum, seu articulum, circa quem suspendit suum assensum, non esse certum, seu non esse dignum, cui firmiter & infallibiliter adhæreatur & credatur, esse illum Hæreticum, docent iidem Sanch. & Malder. eò, quòd manifesta sit hæresis, sentire rem seu articulum fidei sufficienter, ut talem

sibi propositam, non esse dignam, quæ credatur; talem verò actum moraliter temper esse conjunctum cum dubitatione circa res fidei, utpote qui bene stat cum dictâ suspensione fidei, tradunt iidem, quia & necessariò illum debere haberi, ut quis verè dicatur de illo objecto peccaminosè dubitare, & sic nunquam dari posse dubium, sine positivo actu & errore astruit, Castrop. *tr. 4. d. 3. p. 2. n. 10.* unde absolute *n. 9.* docet, tenendam tanquam communem, esse Hæreticum, qui deliberatè dubitat de rebus fidei sibi sufficienter propositis, pro quo citat *c. 1. h. t.* ubi dicitur: *dubius in fide infidelis est.* Suar. *de fide d. 19. §. 4. num. 10.* Coninck. *d. 18. du. 7. concl. 6. num. 102.* Bonac. *de censur. d. 2. q. 5. p. 1. n. 3.* Farin. *de Hæresi. q. 178. §. 4. n. 90.* & plures alios partim apud Sanch. *l. c. num. 11.* partim apud Barbol. *de potest. Episc. alleg. 40. n. 16.*

3. Dicitur secundò: *Voluntarius*; sive liber, sicut enim actus fidei oritur ex pio voluntatis affectu, ita Hæresis est assensus erroneus procedens ex libera voluntatis electione, alioquin peccatum non esset, unde involuntariè & indeliberatè errans, circa res fidei non est Hæreticus, Pirh. *h. t. n. 1.*

4. Dicitur tertio: *Pertinaciter tenet*; si quidem duo requiruntur ad hæresin formalem, nimirum error in intellectu, pertinacia eum non corrigendi in voluntate, & de pertinacia constat ex *c. damnamus. §. in nullo. de summa Trinitate. junct. Gl. fin. Clem. unic. §. porrò eod. can. dixit Apost. Can. qui in Ecclesia cens. 24. q. 1.* consistit autem pertinacia in eo, non quòd quis acriter seu mordicus diu retineat & defendat errorem suum contra fidem, sed postquam sufficienter cognovit assensum suum contrariari doctrinæ ab Ecclesia universali seu Catholica, eundem retineat, ac ita judicium suum contumaciter judicio Ecclesiæ præferat, Sanch. *l. c. n. 2.* Valent. 2. 2. d. 1. q. 11. p. 1. *difficul. 4. ad 2.* Coninck. *l. c. n. 78.* Valq. 1. 2. d. 126. n. 6. Castrop. *l. c. num. 1.* Pirh. n. 2. ac ita Hæretici non sunt, qui, etsi teneant contrarium fidei, tamen ita actu vel habitu constituti sint, ut quamprimùm cognoverint, contrarium teneri ab Ecclesia, parati sint, assensum suum erroneum relinquere, arg. *cit. c. damnamus. junct. Gl. ibid. v. paratus.* Unde jam etiam non tantum laborans ignorantia invincibili, sed etiam vincibili crassa, & hinc mortaliter culpabili, imò & affectata

suam

suam opinionem adversari doctrinæ Ecclesiæ, Hæreticus non est, neque Ecclesiasticis pœnis obnoxius, Sanch. *l. c. n. 20.* Sayr. *Clar. Reg. l. 2. c. 9. num. 34.* Laym. *l. c. 2. tract. 1. c. 13. num. 2.* Azor. *Tom. 1. l. 1. inf. mor. c. 14. q. 9.* Suar. *L. S. 3. à n. 9.* Farin. *l. c. q. 179. n. 29. & 30.* & alii, quos citat & sequitur Castrop. *l. c. num. 3.* ex ea ratione, quòd impossibile sit contradicere auctoritate Ecclesiæ, in quo consistit pertinaciâ, nisi cognoscat Ecclesiam docere contrarium, cum ignorantia autem, etiam affectata, quæ est causa erroris, non stat talis cognitio, quin etiam dum quis affectat nescire, quòd Ecclesia doceat contrarium, ne cogatur assentiri, includitur voluntas obediendi Ecclesiæ, ubi id clarè fuerit propositum. Neque opponas primò: Affectans ignorantiam, eò quòd parvi pendat auctoritatem Ecclesiæ, est verè pertinax, quia non est paratus corrigi ab Ecclesia, adeòque verus Hæreticus; nam talis non committit Hæresin per errorem procedentem ex ignorantia affectata, sed per errorem voluntarium procedentem ex scientia, quo despicit auctoritatem Ecclesiæ, qui despectus est negotio infallibilis auctoritatis illius. Neque secundò, quòd affectatè errans ex affectu liberius errandi sit error summè voluntarius, adeòque constituens hæresin. Nam si errans ex affectu liberius errandi scit se errare, & consequenter suum assensum esse contrarium sensui Ecclesiæ, ac consequenter cessat ignorantia succedente illi scientia, si verò ignorat se errare, ita tamen affectus, ut etiam si sciret, esse contrarium Ecclesiæ, tamen non desisteret, committit hæresin. Si denique haberet voluntatem relinquendi errorem, si sciret contrarium, non erit Hæreticus, ita Castrop. *l. c. n. 4.* Neque tertio: Quòd ignorantia vincibilis non excuset à peccato in materia aliarum virtutum, nec facit, quòd minùs sit ejusdem speciei, cujus est peccatum commissum contra eas cum scientia, ergo nec error contra fidem commissus ex dicta ignorantia excusat, quòd minus peccetur peccato Hæresis. Nam negatur consequentia, siquidem in eo est disparitas, quòd in materia aliarum virtutum non mutetur objectum, sive peccetur contra eas scienter, sive ignoranter, sed mutatur solum modus operandi, dum redditur magis vel minùs voluntarius. Secus est in fide, dum illius objectum est divina revelatio proposita per Ecclesiam, quæ in errore commissio ignorantia etiam affectatâ non potest error ille dici contradicere revelationi illi taliter ignoratæ, adeòque nec dici habere oppositionem directam cum fide, seu esse Hæresin, sed solum esse contra obligationem sciendi res fidei, ex cujus obligationis contemptu seu neglectu non sequitur, affectatè errantem contradicere formaliter (in qua formali contradictione consistit Hæresis) sed solum materialiter. Ita ferè Castrop. à *cit. num. 4.* De cætero in eo, num si taliter errans postquam super errore monitus ab Episcopo vel Inquisitore, perseveret in eo, judicando non esse contra definitionem Ecclesiæ, sit verè formalis Hæreticus, Authores non conveniunt; negat Tanch. *l. 2. c. 7. num. 26.* affirmat è contra Castrop. *l. c. num. 6.* talem, tam in foro interno, quàm externo reputandum esse pertinacem Hæreticum, eò quòd nixus suo cerebro contemnat auctoritatem Ecclesiæ per ipsius Magistros satis ei declaratam. Quibus omnibus dictis de ignorantia non obstantibus, erranti in fide in foro externo alleganti ignorantiam non creditur, dum error versatur circa ea, quæ quis ex officio scire tenetur, vel quæ passim & communiter omnes similis qualitatis sciunt; un-

de Episcopi, Sacerdotes aliqui Viri docti errantes in articulis fidei præsumuntur ignorare, non ex ignorantia, sed ex malitia; ita citatis Menochio, *Conf. 82. n. 175.* Farin. de *Hæresi. q. 179. n. 27. & 28.* Decian. in *tract. crim. l. 5. c. 37. n. 15.* Simonc. de *Catbol. Inf. tit. 27. rub. de fide Cathol. n. 13.* Castrop. *l. c. n. 5.* Qui etiam hanc de ignorantia & pertinacia materiam concludens notat *n. 6. in fin.* cum Sanch. *l. c. n. 26.* Tolet. in *sum. l. c. 4. c. 3. n. 8.* & Farin. *l. c. §. 2. n. 14.* Hominem doctum facilius judicandum pertinacem Hæreticum, si mysteriis fidei dissentiat, quam hominem rusticum, qui facile ignorare possit regulas fidei & obligationem credendi.

5. Dicitur quartò: *Contra aliquam veritatem fidei, ubi sub intelligitur: Sufficiens propositum.* Hæretici enim formales non sunt, qui inter Hæreticos nati & educati de uno vel pluribus articulis dubitant, aut eos ignorant, quia carent sufficienti instructione, aut quia de iis nunquam quidquam audiverunt. Dicitur quintò: *Etiam contra aliquam veritatem,* nam si omnes seu totum testamentum novum neget, non tam hæreticus quàm Apostata, & infidelis est, ut Sanch. *l. 2. mov. c. 7. n. 1.* Pith. *h. t. num. 3.* Satis autem est, ut sit Hæreticus, si unum neget; cum enim inter alios articulos fidei principalis sit, cujus negatio constituit Hæreticum pertinacem: veram Ecclesiam in cunctis dogmatibus fidei proponendis infallibilem & certam esse, & vel in uno articulo errans culpabiliter, hunc ipsum articulum neget, necesse est, Hæreticum esse.

6. Dicitur denique: *Homo Baptizatus:* vel ut alii, qui Christi fidem semel suscepit: intellige infusam in Baptismo. Et si enim talis errans circa articulum fidei debetè propositum, sit Hæreticus coram Deo, habeaturque etiam pro tali, ut constat in Anabaptistis, qui etiam ante Baptismum, quem non nisi anno 30. suscipiunt, censentur Hæretici (propter quod alii ut Castrop. has particulas in definitione Hæresis omitunt) non est tamen Hæreticus punibilis ab Ecclesia, cum fundamentum omnis jurisdictionis Ecclesiæ sit Baptismus, ut Suarez. *de fide. d. 19. §. 5. n. 6. & 8.* Quidquid sit de hoc, num talis error appellandus sit Judæismus aut Paganismus, ut volunt aliqui. Et ita docent. Azor. *p. 1. l. 8. c. 9. q. 3.* Suar. *l. c. & Tom. 5. de censuris. d. 21. l. 2. n. 4.* Sanch. *l. c. n. 34.* Castrop. *l. c. n. 20.* Farin. *l. c. à n. 128. l. 31. & 135.* referens quam plurimos alios, tenendumque id ipsum cum Sanch. & Suar. *cit. l.* astruit Castrop. dum Baptismus susceptus quidem, sed invalidè ex defectu formæ, materiæ, vel intentionis, vel quòd Baptismus invalidus recipientem non constituat membrum Ecclesiæ visibilis, neque subjiciat illum Jurisdictioni Ecclesiæ. Contrarium tamen apud eundem sentientibus Gabr. in *4. dist. 13. q. 2. a. 10.* Alph. de Castro *l. 1. de justa Hæret. punit.* Azor. *l. c. q. 1.* Farin. *l. c. §. 6. n. 135.* eò quòd talis invalidè baptizatus ex voluntate sua videatur subjectus & obligatus parere mandatis Ecclesiæ.

Quæst. 149. An dissentiens speciali revelationi sit hæreticus punibilis ab Ecclesia?

1. **R**Esp. Primò: Dissentiens speciali revelationi sibi sufficienter propositæ esse Hæreticum, docent Autor. *l. c. q. 4.* Suar. *de fide. l. c. num. 11.* Cöninck. *d. 18. du. 7. n. 18.* Sanch. *l. c. num. 32.* referens alios, quibus adhæret Castrop. *l. c. n. 14.* ex ea ratione, quòd tota malitia Hæresis consistat in contemptu primæ veritatis, qui autem discedit speciali

speciali revelationi divinæ seu Deo dicenti, æqualiter Deum mendacem facit, ac qui discredet revelationi illius publicæ, his non obstantibus, quod Ecclesia non proponat talem veritatem credendam, eum proponat credendum summæ veritati revelanti.

2. Resp. Secundò ob solum dissensum specialis revelationis nequit quis puniri pœnis Ecclesiasticis. Non enim potest quis puniri ob delictum, quod nulli cognitum, nec alteri manifestari potest, quam ab illo, qui admisit illud, talis autem est dissensus ille præctus revelationi speciali omni alteri incognita, ita Azor, l. c. Castrop. n. 15. Suar. l. c. n. 12. secus est, si dictus dissensus prodeat in actum externam, tunc enim illum dissentientem incurrere excommunicationem, aliisque hæreticorum pœnas, tenent Sanch, Lc. & Coninck. n. 20.

Quest. 150. An solo verbo aut factò dissentiens, interiori verò verum retinens, sit hæreticus punibilis ab Ecclesia?

Resp. Talem non esse hæreticum, nec pœnas incurrere; siquidem hæresis necessariò consistit in voluntario dissensu, sicut fides in assensu voluntario præbito articulo fidei, ideòque cum pœnæ extendendæ non sint ad delicta alia, quàm quibus impositæ, non potest talis extrinseca negatio puniri pœnis impositis hæreticis. Sanch. l. c. n. 8. relatis aliis. Suar. de fide d. 14. f. ult. n. 3. Less. l. c. 2. c. 43. da. 2. n. 11. Castrop. l. c. n. 16. qui tamen addit, n. 17. tali alleganti se id dixisse sine dissensu intrinseco non credi pro foro externo, cum contra illum fieri præsumptio, quâ quisque præsumitur loqui & facere, quod sentit, & ne aliàs quilibet hæreticus facile præterdere posset, hanc excusationem, se in animo sic non sensitisse, & sic effugere pœnas.

Quest. 151. Num hæreticus sit tenens verum, dum putat illud esse contra fidem?

Resp. Affirmare hoc ipsum apud Barbof, in c. 3. h. i. n. 4. Henriq. in sum. l. 13. c. 17. n. 3. Sayr. de censur. l. 3. c. 4. n. 14. Petr. de Ledem. in sum. Tom. 2. tr. 1. c. 6. Sanch. in præcep. decal. c. 7. n. 30. Farin. l. c. q. 179. sub n. 3. Ricciul. de person. extra grem. Eccl. existent. l. 5. c. 5. n. 1. è contra sentire videtur Castrop. l. c. n. 15. ubi quod in casu, quo quis negaret propositionem, quam putat ab Ecclesia definitam, quæ tamen ab ea damnata non est, committat hæresim, pro quo citat eosdem Authores Sanch. & Farin. ll. cit.

Quest. 152. Quotuplex sit hæresis?

1. Resp. Dividitur primò in materialem & formalem, formalis hæresis est, quæ jam à nobis definita & declarata est, materialis (quæ tamen propriè hæresis non est) dicitur illa, dum quis non malo animo, aut ex pertinacia, sed ex simplicitate, aut ex defectu debite informationis, vel expositivè sinistra informatione errat circa fidem, quales plures sunt in vulgo hæreticorum, præsertim Catholicis intermixti degentes, cum verè & sufficienter instructi simpliciter credunt ea, quæ à parentibus vel prædicantibus tanquam articulos fidei proposita audiunt; hi enim errorem voluntarium cum pertinacia non habent, quin & hæretici formales non sunt, qui etsi sciant fidem seu religionem suam in multis adversari Ecclesiæ Romano-Catholicæ, ex simplicitate tamen aut defectu sufficientis informa-

R. P. Leur. Jur. can. Lib. V.

tionis ignorant aut non credunt, eam esse veram Ecclesiam, ita Reiffenst. h. i. n. 12. & 13.

2. Secundò hæresis formalis subdividitur in internam seu mentalem, qualis est, quæ in corde seu mente tenetur, & neque verbis neque factò externè manifestatur, & externam, quæ verbo vel factò aliquo externo sufficienter exprimitur. Externa iterum subdividitur in publicam, qualis est, quæ palam & coram pluribus externè manifestatur: Et in occultam, quæ verbis vel factò signove externo aliquo proditur uno alterove solùm, vel etiam nemine præsentè, ut dum aliquis solus secum loquens hæresim mente conceptam ore proferret; dicendo V. G. non credo Deum esse unum & trinum. Ut autem quis sit & censetur hæreticus externus, requiritur, ut verba & facta hæresim internam sufficienter expriment, sive illam expressionem habeat ex se solo, sive simul ex adjunctis circumstantiis desumptis ex qualitate personæ, aut aliunde, cum hæresis externa cognoscibilis & punibilis constitui nequeat, nisi signis illam sufficienter & integrè declarantibus. Ita Azor, p. 1. L. 8. c. 10. q. 4. & seq. Sanch. l. 2. c. 7. a. n. 6. Suar. de fide. d. 21. f. 2. n. 8. Castrop. l. c. p. 3. n. 2. qualia quia non verba aut facta indifferentia, ex quibus præcisè interna colligi nequeat, ea proferens, non constituit hæreticus externus, ita cum AA. citatis Castrop. n. 3. ubi etiam, quid sentiendum de verbis ambiguis & æquivocis, de cætero hæresim externam occultam sufficere ad incurrendas pœnas docent Sanch. in Decal. l. c. 2. c. 8. a. n. 2. Farin. de hæres. q. 192. §. 1. n. 6. Suar. l. c. n. 6. Barb. de potest. Episcop. p. 2. alleg. 40. n. 9. & 10. Castrop. Lc. n. 1. & alii ab eo citati ex ea ratione; quòd cum actus ille prolutionis externæ occultæ per se sit cognoscibilis ab Ecclesia & solùm per accidens ex defectu testium non cognoscatur, subiciatur Jurisdictioni Ecclesiæ.

3. Tertiò est & alia adhuc divisio hæretici, de qua Castrop. l. c. n. 5. in affirmativum, qui hæresim internam conceptam verbo vel opere manifestat; & negativum, qui de hæresi legitimè convictus, eam negat, ut autem quis ut talis condemnetur & Curia sæculari puniendus tradatur, requiruntur duo; primò, ut verbis vel factis claris & patentibus hæresim manifestarit, dein ut per testes convincatur, talem manifestationem ab eo factam; dum enim his duobus stantibus quis negat hæresim, convincitur nolle relinquere eam, sed impœnitens existere; negat enim eam, ne abjurare cogatur, pro quò posteriore citat Albertin. tr. de agnoscend. assert. Cathol. q. 34. n. 51. Farin. l. c. q. 178. §. 1. n. 22. Roias. p. 1. n. 84. & seq. de quo vide pluribus Castrop.

4. Denique hæresis dividi potest in varias ac plurimas sectas, prout nimirum plures sunt errores circa fidem, quos quædam communitates certum sequentes authorem seu hæresiarcham tenent; horum hæreticorum ingentem catalogum texit Reiffenst. h. i. n. 18.

Quest. 153. An & qualiter prohibitum vel licitum communicare cum hæreticis?

1. Resp. Primò communicare cum hæreticis in rebus Sacris & divinis jure divino ac naturali veritum, si ex tali communicatione oriatur apud Catholicos Scandalum & offensio, vel suspicio, quòd Catholici hæreticorum ritus, mores & dogmata, verbo, signo, vel factò profiteantur. Item si ex communicatione in his rebus imminet periculum

K

riculum

riculum spirituale animæ, nimirum perversionis in fide, aut contemptus religionis Catholicæ; ac denique si Catholicus cum hæretico habeat commercium in crimine, ob quod hæreticus fuit excommunicatus. Extra quos casus hæretici jure divino vitandi non sunt, ita Pirh. *b. t. n. 22.* cum Azor. *p. 1. L. 8. C. 10. q. 1. & communi.*

2. Resp. Secundò, etsi olim Jure Canonico quavis communicatio cum hæretico, utpote excommunicato, fuerit prohibita, hodie tamen licitum est communicare cum omnibus hæreticis (intellige, præscindendo à dicto scandalo & periculo) etiam manifestis & notoriis, non obstante excommunicatione, quâ in jure communi, vel Bulla Cœnæ, sunt excommunicati, nisi sint specialiter ac nominatim excommunicati. Azor. *l. c. q. 11. q. 1.* Sanch. *L. 2. mor. c. 9. n. 3.* Pirh. *n. 23.* Reifensht. *lc.* cum communi statuit, liquidem Martin. V. in Constit. sua *ad evitanda*, nullum impostero excommunicatum esse vitandum, nisi à Jure specialiter & nominatim sit excommunicatus, & ut talis denunciatus, aut notorius percussor Clerici. Unde etiam si Lutherani & Calvinisti in Bulla Cœnæ sint nominatim excommunicati, & quot annis publicè denuncientur excommunicati adhuc vitandi non sunt, quia ista excommunicatio & denuntiatio non est specialis respectu aliquarum certarum nominatim expressarum, personarum, sed generalis, quæ vi dictæ constitutionis non sufficit ad hoc, ut excommunicatus sit vitandus, quin etiam eum, qui nominatim est condemnatus & declaratus hæreticus, quamdiu non est declaratus quoque expressè excommunicatus, non esse adhuc vitandum, probabiliter docet Sanch. *l. c. n. 4.* contra Guttier. *qq. can. L. 1. C. 1. n. 42.* Henriq. Suar. & alios non minùs probabiliter sentientes contrarium, eò quòd in cit. constitutione dicatur, neminem teneri vitare excommunicatum, nisi excommunicatio ipsa specialiter expressè à Jure contra eum fuerit denunciata, adeoque non sufficere esse specialiter denunciatum hæreticum, tamen si eo ipso, quòd sit hæreticus, sit excommunicatus, cum hac ratione non denunciatur formaliter & expressè excommunicatio, sed solum implicitè virtualiter seu per consequentiam, imò addit Sanch. Idem dicendum, seu adhuc non esse vitandum, qui nominatim declaratus incurrisse omnes pœnas hæreticis constitutas, cum vel sic necdum nominatim declaratus excommunicatus, & multi nesciant sub dictis pœnis & censuris comprehendere excommunicationem. Unde jam in specie deduco sequentia, &

3. Resp. Tertio: præscindendo à Scandalo tam proprio quàm alieno, non esse illicitum Catholicis cum hæreticis non specialiter denunciatis non tantùm negociari & contractus civiles inire, sed & interesse rei divinæ, adire eorum templa, ibique cum eis orare, eorum conciones ex justa causa audire, filios hæreticorum ad Catholicas Scholas admittere, & si adulti & erroribus hæreticorum imbuti, non tamen vice versa mittere filios Catholicorum ad Scholas hæreticorum propter perversionis periculum. Azor. *l. c. q. 4.* Sanch. *l. c. c. 4. n. 26.* Laym. *l. 2. tr. 1. c. 11. n. 5.* Pirh. *n. 24.* item comitari eorum funera ad sepulturam, non quidem animo per hoc favendi illis, quatenus hæretici sunt, sed ex affectu humanitatis & amicitie Nav. *b. t. conf. 12. n. 7.* Azor. *l. c. q. 2. & 4.* Pirh. *L. c.* item licitum Catholicis in locis, ubi permixti hæreticis degunt, horum filios suscipere ex Baptismo, modò is & ritu Catholicò, & non hæretico ministratur, non ta-

men vice versa licitum Catholicis admittere hæreticos in Patrinos filiorum suorum: cum juxta SS. Canones officium Patrini sit susceptus è Baptismo instruere in primis fidei rudimentis, Nav. *l. 1. conf. n. 67. de constit. Azor. l. c. q. 9.* Pirh. *l. c.* Item, quantum est ratione hæresis & excommunicationis, ubi abest Scandalum vel perversionis periculum, licet à Parochis & Episcopis hæreticis suscipere Sacramenta, Pirh. *n. 25.* cum Sanch. *l. c. c. 9. n. 10.* quin etiam in extremo vitæ periculo licitum suscipere Sacramentum pœnitentiæ à Presbytero ritè ordinato hæretico, etiam specialiter denunciato ut hæretico excommunicato; eò quòd in eo casu excommunicatus etiam nominatim denunciatus non careat jurisdictione, ita Pirh. *l. c.* ex Nav. *conf. 10. n. 2.* & Azor. *q. 10.* quod attinet matrimonium, validè sed illicitè contrahitur à Catholicò cum hæretico, etiam non specialiter denunciato, & dum absunt incommoda mox enumeranda; quia Jure Ecclesiastico fundato in præsumptione dictorum incommodorum specialiter prohibetur. *C. cave. & C. non oportet 28. q. 1. 4.* cui tamen juri, quia vi consuetudinis receptæ & toleratæ in locis, in quibus hæretici permixti cum Catholicis degunt, derogatum, possunt talia matrimonia contrahi sine peccato, ubi re ipsa absunt dicta incommoda: nimirum ubi per hoc non præbetur Scandalum, nec Catholicus exponit se & suos liberos periculo perversionis; ac insuper ab initio contractus matrimonialis excipiatur & caveatur, ut liberi Catholicè educantur, conjux Catholicus liberè fidem & religionem Catholicam profiteri permittatur, adfit quoque gravis causa, v. g. quia spes probabilis convertendi conjugem hæreticum ad fidem, aliâve similis, ratione cujus conjux Catholicus non censebitur cooperari Sacrilegio conjugis hæretici, quod committit profanando, & indignè suscipiendo Sacramentum, sed permissivè solum se habere, ita cum Azor. *cit. c. 11. q. 5.* Sanch. *cit. c. 9. n. 9.* & aliis, Pirh. *l. c.*

Quæst. 154. An, quibus & quando liceat Catholicis disputare cum hæreticis?

1. Resp. Primò, quamvis Catholicis Laicis omnibus sub pœna excommunicationis ferendæ prohibitum sit, de rebus fidei publicè vel privatim disputare cum hæreticis, juxta clarum textum, *C. 2. b. t. in 6.* eò quòd cum Catholicis Laicis minùs docti instructique in mysteriis fidei præsumantur quàm hæretici, utpote plerùmque magis in suis erroribus versati, iisque meliùs imbuti, potius imminet ex disputatione periculum perversionis, & hæreticis in sua religione confirmatis, quàm spes conversionis eorundem, quamvis etiam dictus *Can. 2.* cum loquatur generaliter, & indistinctè extendendus sit etiam ad Laicos doctos, ut Gl. *in cit. Can. V.* tenet Farin. *pr. crim. n. 178. n. 112.* Sylv. *V. disputatio n. 1.* Azor. *p. 1. L. 8. c. 26. q. 1.* Sanch. *L. 5. moral. c. 6. n. 5.* Castrop. *tr. 4. d. 2. p. 4. n. 4.* Pirh. *b. t. n. 27.* ex ea etiam ratione, ne si licitum id esset Laicis doctis, his disputantibus alii quoque indocti, de sua sufficientiâ malè præsumentes, ansam accipiant disputandi. Nihilominùs, ut Sanch. *l. c. n. 7.* Castrop. *l. c. n. 8.* citatque ab eo Valent. Suar. *Con. & c. in terris*, ubi Catholicis hæreticis immixti vivunt, dictum *Cap.* vel nunquam receptum, aut contraria consuetudine abrogatum; dum passim ibidem cum hæreticis in privatis colloquiis disputant de fide Laici, idque sæpe necessarium pro avertendo scandalo pusillum, præsertim ubi non tolerantur Clerici,

tici, quibus etiam aliis per *Can. cum quibus*. 24. q. 3. & *L. nemo. C. de summa Trinitate* (specialiter cum in cit. c. 2. non comprehendatur Clerici, etiam primæ tonsuræ) prohibitum disputare cum hereticis. Quamvis & illi *Can. 24.* derogatum in dictis locis & cit. *L. nemo*, cum sit Imperatoria & Civilis, disponens de rebus spiritualibus Clericos obligare nequeat, nisi sit à Jure Canonico approbata, ut *Sanch. l. c. n. 8.* *Azor. l. c. q. 2.* *Pirh. l. c.*

2. Resp. Secundò: ubi cit. C. 2. & *Can. 24.* abrogati non sunt, ut nihilominus liceat etiam publice disputare cum hereticis, observanda sunt sequentia: primò ex parte disputantis, primò ut is sit doctus, sufficienter instructus & firmus in fide, præsertim, dum id fit ad defensionem fidei & confutandos hereticorum errores, D. Thom. 2. 2. q. 10. a. 7. in corp. Gl. in cit. C. cum quibus. v. certamen. *Farin. l. c. n. 122.* *Sanch. cit. e. 6. n. 9.* *Castrop. l. c. n. 3.* quanta autem scientia necessaria, relinquendum arbitrio prudentis consideratâ qualitate materiæ disputandæ & personarum, cum quibus disputatur, illudque certum requiri illam Scientiam, quâ & veritas confirmari & argumenta opposita dissolvere possent, & quidem ad captum auditorum. *Castrop. l. c. n. 3.* secundò ex parte auditorum, ut hi quoque docti sint, ita ut tam rationes pro fide nostrâ, quam contra illam allatas percipere valeant, & non suscipiatur disputatio coram rudi tantum plebe, D. Thom. l. c. *Suar. de fide d. 20. s. 1. n. 14.* *Sanch. l. c. n. 10.* *Castrop. l. c. n. 9. &c.* Tertiò ex parte modi, nimirum ut disputando servetur, & non excedatur mediocritas, de quo videndus *Nazianzen. in orat. 16. de moderat. in disp. servand.* excedatur autem, si non tam pondere rationum, quam verbis contendatur, contra illud Apost. *noli contendere verbis.* Item, si ex modo disputandi videatur disputans potiùs velle Adversarium vincere, quam errorem superare, quod est superbiæ, contra illud D. Hieron. l. 1. contra Pelag. circa medium. non de Adversario victoriam, sed contra mendacium queramus veritatem &c. De cætero prohibitio disputationis quoque limitanda, ut non procedat, dum disputatio suscipitur in casu necessitatis vel gravis & evidenter utilitatis, V. G. dum hæreticus suis dictis traheret fideles ad errores; tunc enim & Laicus doctus non tantum licet, sed & ex caritate posset disputare, ubi nullus adesset Clericus, qui eum confunderet & frangeret, *Valent. 2. 2. d. 1. q. 10. post concl. 2.* *Suar. l. c. n. 11.* *Sanch. l. c. n. 7.* *Castrop. n. 6.* cum aliis ab eo citatis.

Quest. 155. An & qualiter tolerandi heretici, iisque concedendum liberum religionis suæ exercitium?

1. Resp. Primò: De Jure tam Civili quam Canonico loquendo, ordinariè Principes Catholicos nullos recipere, aut tolerare in suis territoriis hæreticos, multòque minus religionis, seu falsæ sectæ suæ exercitium permittere illis possunt, ut patet ex claris utriusque juris textibus. Juris Canonici quidem C. excommunicamus. §. moneantur. C. ad abolendum §. Statuimus h. t. C. ut officium §. Statuimus eodem in 6. Juris Civilis L. omnes. & L. manichæus. h. t. authent. Si verò, authent. *Gazarof. h. t.* quibus hoc ipsum sub gravibus etiam poenis fusè inculcatur dictis Principibus, quos textus vetbotenus transciptos leges apud *Reiffenst. h. t. a. n. 139.* uti & SS. Patrum testimonia conglobata, quibus hæresim magis peccaminosam & detestabilem quam Judæismum & Paganismum, hæreticosque peiores &

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. V.

perniciores Judæis & Paganis, adeòque majore zelo à provinciis Catholicis arcendos & extirpandos pronunciant ac probant ea ratione, quòd Judæi & Paganis ex ignorantia quædam cæca, etsi culpabili, hæretici, utpote ferè orti ex odio, vindicta, libidine Catholicam veritatem & veram religionem impugnent, evidentiùsque perversionis periculum ac scandalum ab eorum conversatione continua Catholicis, inter quos vivunt & suam religionem impunè exercere permittuntur, immineat, uti hodiè dum probat experientia, dum semel recepti, brevi tempore supra modum multiplicati integras Civitates ac provincias pestifera sua lue infectas occuparunt; è contra verò provinciæ, à quibus ejecti aut repulsi, aut nunquam admissi, ab ista lue immunes, sub obedientia Ecclesiæ Catholicæ perseverent tranquillæ, quod tranquillitatis & pacis publicæ bonum firmum esse non solet, nec potest, ubi est religionum diversitas & fidei dissensio, juxta illud D. Ambros. L. 3. officiorum: *Vix firma esse possunt pacis jura, inter quos est fidei bellum.*

2. Resp. Secundò: nihilominus suas Limitationes patitur responsio, & quidem primò, ut tolerari possint vel recipi hæretici, dum id necesse est consideratis omnibus ad evitandum majus malum, v. g. ne integræ urbes vel provinciæ ad hæreticos transeant, dum v. g. imminente bello hæreticis victoribus, aut nimium præpotentibus justè timetur Civitatem veletiam integram provinciam redigendam sub eorum potestate, nisi in tractatu pacis permittatur ibi habitare, exercere suam religionem; vel etiam procurandum majus bonum, V. G. dum paucorum toleratorum (præsertim sine exercitio suæ religionis) speratur conversio, ita *Laym. l. c. 2. tr. 1. c. 17. n. 4.* citans *Valent. Tom. 3. d. 1. q. 10. p. 6. ad 4.* *Beccan. 2. 2. c. 16. q. 4.* *Cajetan. &c.* ex ea ratione, quòd etsi facienda non sint mala, ut eveniant bona. arg. C. ex tuarum. de Sortileg. licitum tamen sit & rationabile, ad evitandum majus malum permittere, quandoque minus malum, arg. C. hac ratione. *Caus. 31. q. 1.* & *L. legis virtus. ff. de LL.*

3. Advertendum tamen, ob majus malum temporale avertendum, aut ad obtinendum solum bonum temporale, non posse Principes Catholicos recipere hæreticos, aut iis liberum exercitium permittere, dum v. g. magna penderetur pro illius exercitio summa pecuniæ vel annum tributum, vel quia juvant illos contra alium Principem Catholicum pro conferenda provincia, vel jure aliquo temporali, unde, ut cum *Laym. l. c.* & aliis notat *Reiffenst. n. 147.* præter majus malum aut majus bonum religionis & animarum esse non potest aliud, propter quod recipiantur, tolerentur ve hæretici, aut exercitium suæ religionis illis permittatur, quamvis etiam, dum hæreticis per pacis aliumve contractum vel pactum ex objecto non malum aut invalidum promissa fuisset eorum receptio, tolerantia, exercitium; illud servandum sit ob fidem publicam, utpote quæ à quocunque cuicunque, etiam Judæis, Paganis, hæreticis, servanda, arg. L. sicut. de a. S. o. nisi nova causa superveniens v. g. periculosa & enormes machinationes, contra veram fidem, regnum aut Principem Catholicum conceptæ & attentatæ, fidem amplius non servandam, sed expellendos illos negandumque illis exercitium, persuadeant, ut habet *Reiffenst. n. 150.* atque ex his patet, quid sentiendum de pace *Pasaviæ Anno 1552.* inter *Carolus V.* & Principes Catholicos ex una parte, & A Catholicos ex altera parte inita & Anno 1555, Augustæ confirmata, quâ

K 2

Con-

Confessionis Augustanæ Lutheranis, exclusis Calvinistis, plena securitas & libertas concessa, quæque nullibi positivè à Sede Apostolica reprobata scitur, præcipuè cum eo tempore necessitas vitandi majus malum, nimirum periculum, ne totaliter, aut certè major pars Germaniæ ad Hæreticos transiret, ad eam pacem ineundam vehementer urgeret. Uti & quid è contra sentiendum de pace Osnabrugensi & Monasteriensi, Anno 1648. facta, quâ Privilegia concessa Hæreticis Augustanæ Confessionis ad Calvinistas fuerunt extensa, & insuper integri Episcopatus Præposituræ, ac Monasteria, pluraque alia in summum præjudicium Religionis Catholicæ, libertatis & immunitatis ecclesiasticæ, in perpetuum attributa, quamque proinde Innocentius X. penitus annullavit & reprobavit, omnique robore, etiam juratam, carere, nullumque ullo modo ad eam observandam teneri declaravit in *Bulla sua, Zelo Domus Dei*, quam verbotenus leges apud Reiffenst. n. 154.

Quest. 156. An & qualiter Principes Catholici possint ad bellum gerendam, aut, quod de facto geritur, fœdus inire cum Hæreticis, aliisque Infidelibus, de præbendo iis auxilio contra alios Principes, præsertim Catholicos?

1. **R**esp. Secernendo quædam certa ab incertis, quæ potius ad Politicos & Statistas pertinent, & de quibus fusè per plura folia Reiffenst. Primò indubitatum, Principes Catholicos Infidelibus & Hæreticis præbere auxilium, aut aliquod ab iis petere ad bellum, sive offensivum, sive defensivum parenter injustum, sive contra Catholicos, sive contra Acatholicos, ut patet, prohibitum est, cum malum cognitum ut tale, (quale est, bellum injustum inferre alteri) perpetrare, aut ad illud cooperari, est contra jus divinum ac naturale, juxta Theologos & Canonistas omnes.

2. Secundò impium esse, Principes Catholicos pecuniis, armis, annona, militibus, vi fœderis succurrere Infidelibus, aut Hæreticis ad bellum, quod gerunt pro dilatanda sua, & opprimenda nostra Religione, cum id sit Infidelitatem & Hæresin propagare, & veram Religionem extirpare; quare tales adjuvantes ipso facto excommunicati existunt per Bullam Cœnæ. §. 1. & 7.

3. Tertio, non licere Principi Catholico, promittere aut præbere auxilium Infidelibus & Hæreticis, etiam bellum in substantia justum gerentibus, etiam contra alios Infideles sub conditionibus Ecclesiæ, & Catholicæ Religionis præjudiciosi, ut patet ex Bulla Cœnæ. cit. §. 7. allegante ibi *C. quod olim, C. ad liberandum, de Judæis & Saracen. Clem. 1. §. porrò, de jure jurando, L. 2. C. quæ res exportari non deb.*

4. Quarto, neque licere Principibus Catholicis, ad bellum etiam justum, ex eorum parte, pro recuperandis, aut conservandis bonis temporalibus, jure sibi debitis invocare Infidelium & Hæreticorum auxilia contra alios, præsertim Principes & populos Catholicos inito cum iis fœdere sub conditionibus Ecclesiæ, & Religionis Catholicæ graviter præjudiciosi, vel dum certò prævidetur, inde oriturum grave damnum Ecclesiæ & Religionis nostræ. Si quidem bonum commune Ecclesiæ, utpote spirituale, & à quo innumerarum animarum salus pendet, præferendum bonis temporalibus, quin & eo ipso, quod bellum non nisi sub talibus conditionibus

præjudiciosi, aut sine tali damno Ecclesiæ non geritur, aut geri potest, evadit injustum & illicitum, quod aliàs etiam petito & præbuto ab Infidelibus auxilio, sine talibus conditionibus, & præbuto damno, erat justum & licitum, ita Castrop. *de carit. tr. 6. d. 5. p. 4. num. 18. Mohl. de f. & 7. tr. 2. d. 107. n. 6. Bonac. tr. 2. d. 2. de rest. in part. q. ult. f. 1. p. ult. §. 2. n. 6. Suar. d. 13. de carit. f. 4. num. 4. Valent. 2. d. 3. q. 16. p. 2. vers. ollavo, certum est &c.* Unde jam certum est, Catholicum Principem contra alium Principem Catholicum juvare Turcas aut Hollandos in bello, quod illos iustissimum gerere judicaret, sub illa conditione, ut quid occupaverint, etiam exterris Catholicis, inter se dividerent, vel invocaret eosdem sub hac promissione: Juvabo & vos, nec pacem inibo, donec hanc aut illam Provinciam Catholicam occupaveritis, illicitum esse. Secus seu licitum fore, Principem Catholicum Hæreticos contra alium Principem eos injustè aggredientem absque talibus conditionibus Ecclesiæ perniciosi, & damno illi inde orituro juvare præcisè ad hoc, ut ab injusta aggressionè defensi in suis per publicam & validam pacem sibi acquisitis, & stabilis bonis & locis manteneantur, non tamen, ut nova à Catholicis cum religionis damno acquirant, existimat Reiffenst. n. 171.

5. Resp. Secundò: Transcundo ad minus certa, & inter AA. controversa, qualis est quæstio illa: num igitur liceat Hæreticos adjuvare. eorumque auxilium invocare, & fœdus cum iis inire in bello justo, præsertim contra Catholicos, si nullæ conditiones Religionis præjudiciales, nec aliàs illicitæ, sed honestæ adhibeantur, & aliunde nullum Ecclesiæ vel Religionis ex tali bello subesse damnum, aut damni periculum prævideatur. In hac quæstione, etsi aliqui partem negativam amplectantur, & acerrimè propugnent, absolurè negando, id ipsum in ullo casu licere, eò, quod centent semper inde directè vel indirectè Ecclesiæ præjudicium, vel saltem scandalum sequi; alii tamen, ut Laym. *L. 2. tr. 3. c. 12. Molin. tr. 2. d. 112. n. ult. Suar. l. c. f. 7. num. 25. Pignat. Tom. 9. consult. 185. per totum, Bonac. Besoldus, & alii apud Reiffenst. b. t. n. 188. mediam quasi viam ingrediuntur, docendo cum communissima ordinariè loquendo, id esse illicitum; probat id ipsum fufissimè Reiffenst. à n. 189. ac primò ex sacra Scriptura, ubi Deus similia fœdera cum infidelibus graviter prohibuit, & contra hanc prohibitionem agentes severè punivit, prout plura hujus punitionis exempla præter textus ipsos adducit Reiffenst. Dein à num. 193. tumorum Pontificum SS. Patrum oraculis, adjunctis gravibus eorum reprehensionibus, quin & quandoque censuris, ac denique ratione à n. 207. quæ tamen ferè fundatur in scandalo, & damno in de Ecclesiæ sequi solito, quod tamen ipsum in quæstione exclusivum, nihilominus dari casus, in quibus id licitum, negari non posse videtur, dum nimirum præterquam, quòd hoc damnum scandalumque abesse, moraliter certo cognoscitur, id necessarium sit, ad avertendum majus Ecclesiæ & Religionis malum, multòque magis, si inde commodum & emolumentum Ecclesiæ sequi apertè cognoscitur, cum fœdus inire cum Hæreticis, eosque juvare, aut auxilium ab iis petere ex se, seu naturâ suâ unum non sit, sed solum ratione damni ac scandalii, quod vel ipsum cavetur, & tollitur per hoc, quod emolumentum Ecclesiæ exinde nascatur oriturum; ita Abb. in c. 8. de voto. n. 15. Decian. *Vol. 3. Conf. 20.* Laym. Molin. *ll. cit.* quod ipsum quoque confirmatur à simili, dum ubi Catholicus*

licus privatus videns, alium Catholicum velle occidere Hæreticum vel Saracenum, illi contra iniquum aggressorem licet præbet auxilium, vel contra illum cum advocato in auxilium Infideli alio inicitædus, ad defendendum illum, quis invasus est in periculo, Reiffenst. n. 210. qui pluribus inde deductis exemplis idem declarat; quem vide.

Quæst. 157. Nomine librorum Hæreticorum, qui veniant, & an, & qualiter eorum impressio, lectio, retentio, defensio sit prohibita.

1. Resp. Ad primum, cum impressio, lectio, retentio sit veluti quedam cum Hæreticis etiam defunctis communicatio, rectè de iis hoc loco tractatur, ac proinde ante omnia sciendum, qui libri sint Hæretici in ordine ad prohibitionem impressionis, lectionis, retentionis eorumdem; circa hoc itaque notandum primò, ut liber sit Hæreticus, & hinc prohibitus vi Bullæ Cœnæ, ejusque pœnis subjaceat, requiri, ut Author illius, seu quietum conscripsit, sit verè Hæreticus, etsi nondum denunciatus, modò talis esse cognoscatur, ut Castrop. *l. c. d. 2. p. 10. §. 1. n. 1. Sanch. L. 2. mor. L. 10. n. 24. Suar. de fide. d. 20. f. 2. n. 11. qualis, quia non est, qui compositus à Judæo, Turca, Pagano, aliove Infideli non baptizato, vel etiam Catholico, etsi de religione tractans unam alteramve, aut plures Hæreses contineat, non subjacet excommunicationi Bullæ Cœnæ, Nav. in man. 15. c. 27. n. 56. Sanch. l. c. n. 23. Laym. L. 2. tr. 1. c. 15. n. 1. Castrop. l. c. n. 1. & 2. Idem de libris Græcorum & Armeniorum tractantibus de suis ritibus sentiunt Azor. p. 1. c. 18. q. 8. Sanch. n. 27. Farin. de Hæresi. q. 180. n. 10. quod tales ritus ab Ecclesiæ habiti non sint Hæretici; contrarium sentiente Castrop. *l. c.* cum Suar. *l. c. n. 12.* eò quòd, cùm à Romanæ Ecclesiæ fide & obedientia fecernantur, dicti eorum libri sint Hæretici, & tractent de Religione.*

2. Notandum secundò, nomine librorum Hæreticorum prohibitorum in Bulla Cœnæ, comprehendit orationem, concionem, quæstionem, disputationem, epistolam, similiaque brevia scripta ab Hæreticis edita, Suar. *l. c. n. 10. Farin. l. c. n. 30. & 31. Ugol. tr. de censur. p. 2. in gloss. ad eorundem libros. n. 2.* eò, quòd hæc prohibitio librorum non est lex odiosa, sed in favorem fidei, adeoque extendenda; plures pro hac sententia rationes vide apud Castrop. *l. c. n. 4.* qui, etsi n. 5. dicat, hanc sententiam in praxi tenendam, addit tamen, se credere, probabile esse, quod istiusmodi scripta prævia, ab Hæreticis edita, non comprehendantur nomine librorum Hæreticorum, sub censuris Bullæ Cœnæ prohibitorum, pro quo citat etiam Sanch. in *De-catalog. L. 2. c. 10. n. 29. Bonac. de cens. d. 2. q. 5. p. 4. n. 18. &c.* eò, quod in communi modo loquendi non reputentur libri, & prohibitio librorum Hæreticorum, etsi ordinata in favorem fidei, sit odiosa, adeoque non extendenda ultra proprietatem verborum, & ne alias etiam Lex pœnalis puniens latrones & homicidas, utpote cedens in bonum Reipublicæ & defensionem innocentium, dicenda sit favorabilis; vide quoque apud eundem dilutionem rationum adductarum ab eo pro opposita sententia, De cætero, quò minus liber ab Hæretico compositus, seu editus sit, & maneat Hæreticus, & hinc prohibitus, non impedit, quòd Hæresis aliàs in eo contenta à privato quodam sit expuncta, Castrop. *l. c. n. 7.* cum Sanch. *l. c. num. 35.* & Bonac. *l. c. num. 19.*

3. Resp. Ad secundum: Non minus (quin & magis ob faciliorem Hæresum divulgationem) prohibita est sub iisdem pœnis & censuris per clarum textum Bullæ Cœnæ §. 1. tam impressio, quam lectio librorum Hæreticorum, quin & librorum quorumcumque tractantium de fide, motibus, aliisque rebus sacris, etsi Hæresin non contineant, facta editio seu impressio sine examine & approbatione Superiorum, (intellige Vicarii Papæ, & S. Palatii Magistri in urbe, & extra hanc Ordinarii seu Diocesanani, aut alicujus ab eo deputati, & ubi viget inquisitio, Inquisitoris Generalis in Hæreticam pravitatem, etsi sint libri regularium, Superioris eorundem) per Concilium Lateranense, sub Leone X. *sess. 10. & Indicem Lib. prohib.* prohibita sub pœna amissionis librorum impressorum, ac insuper multæ pecuniariæ, & annuæ suspensionis ab impressione, ac demum excommunicationis ipso facto incurrendæ, non tamen reservatæ; quæ pœnæ, qualiter extensæ advententes, & apud se retinentes à Concil. Trid. *sess. 4. decreto de editione lib.* vide Bonac. *de cens. d. & q. 2. p. 16. à n. 1. & Barb. de off. & potestat. Episc. alleg. 90 à n. 5.* postque contra impressores librorum Hæreticorum, uti & cooperantes (quos enumerat Castrop. *l. c. n. 13.*) tali impressioni procedi, tanquam fautores Hæreticorum, tradunt Sanctarel. *de Hæresi. C. 13. n. 18. Sayr. de censur. L. 3. c. C. 15. n. 17. Barb. in C. fraternitati. h. t. num. 7.*

4. Resp. Ad tertium: Lectio librorum ab Hæreticis compositorum & editorum, Hæresin continentium, vel de religione tractantium sub excommunicatione Papæ reservata, aliisque pœnis prohibita per Bullam Cœnæ, Conciliorumque Oecumenicorum Constantiensis *sess. 8. Lateranensis sess. 10. Trid. sess. 4. variorumque Pontificum, puta Gelasii & Leonis I. Gregor. IX. Innoc. & Alex. IV. Pauli & Julii III. Paul. & Pii IV. Pii & Sixti V. aliorumque à Farin. pr. crimin. q. 180. §. 1. & Gonz. in C. fraternitati. h. t. allegatorum constitutiones; quin & eorum lectio Imperialibus interdictis vetita. Extendit hoc ipsum Castrop. *l. c. §. 4. n. 4. in fine.* ad imprimendos libros, supposito talio nomine Authoris, & ne ulla hæreticæ pravitatis vestigia existerent, ipsi libri perfectissimo interitu mancipari & concremari jussi sunt. *L. decere §. 1. c. de sum. Trinit. L. quicumque in fine. L. ex Manichæo. §. fin. C. de Hæresi. L. Eunomiana in fin. C. Theodos. tit. eod.* Extenditur hæc lectionis prohibitio ita, ut urgeat primò, etiamsi liber unam tantum Hæresin continens, torus de cætero sit de re profana, neque etiam ex professo tractet de Hæresi, Bonac. *l. c. d. 2. q. 5. p. 4. n. 19. Sanch. l. c. c. 35. Suar. de cens. Tom. 5. d. 21. f. 2. n. 10. Farin. l. c. n. 22. Castrop. l. c. n. 7.* quos sequitur Reiffenst. *h. t. n. 49.* contra Grassis *L. 4. decif. C. 18. n. 40.* quamvis ad hoc, ut sit prohibita, quia liber tractat de religione, requiratur, ut de ea ex professo tractet, v. g. de S. Scriptura, Theologia Scholastica vel morali, ut Castrop. *l. c.* cum Sanch. *num. 12. Farin. n. 31.* Nihilominus tamen etiam tradit Laym. *L. 2. tr. 1. 15. n. & Pith. n. 20.* istiusmodi Hæreticorum libros tractantes de materiâ profanâ, etsi unam alteramve Hæresin contineant, non tamen ex professo eam propugnent, posse in Germania legi, non obstant Bulla Cœnæ, rationes pro hoc vide apud Reiffenst. n. 50. Secundò, ut urgeat prohibitio lectionis libri Hæreticorum, facta in expurgatorio Romano edito jussu Clem. VIII. etiamsi non tractet de religione, nec ullam Hæresin contineat, nisi prius*

prius examinetur & approbetur per Deputatos ad hoc, Sanch. n. 26. Farin. n. 22. Castrop. l. c. verum id videtur spectare sola Regna Hispaniæ. Tertio siue liber sit impressus, siue manu scriptus, ne aliàs eludi posset facilè hæc saluberrima prohibitio, Suar. de fide d. 20. f. 10. n. 2. Laym. L. 2. tr. 1. c. 75. n. 1. Sanch. n. 26. Quarto, siue libri sint edicente, siue post damnationem authoris, Barb. in c. fraternitati. h. t. n. 4. Ricciul. de person. extra grem. Eccl. c. 24. n. 8. Quinto extendit se quoque ad doctos, etiam legentes libros Hæreticorum, solum animo Hæreticos confutandi, & absque periculo perversionis, Suar. de fide d. 20. f. 2. n. 21. Sanch. l. c. n. 53. Castrop. l. c. p. 10. n. 9. loquens tamen expressè de retentione doctorum librorum, Farin. l. c. n. 39. & 42. Reiffenst. h. t. n. 65. & c. contra Felin. in c. si quis Episcopus. h. t. Mascard. de probat. concl. 862. n. 14. cum Bulla loquatur indistinctè & generaliter, addendo etiam clausulam: ex quavis causa, quovis ingenio, vel colore. Sexto, ut excommunicatio sit lata in legentes libros prohibitos, in Indice librorum edito, auctoritate Pii IV. Sixti V. Clem. VIII. qui continent errores, etiam si non Hæreticos, quæ tamen excommunicatio non est reservata Papæ, sicut excommunicatio Bullæ Cœnæ; de quo vide Pirh. num. 21. citantem Be-

canum.

5. Limitatur è contra primò, ita, ut ob lectionem (idem est de retentione, impressione, defensione, venditione, emptione, asportatione) talium librorum non incuratur censura, nisi scienter fiat; unde, si detur ignorantia prohibitionis, & censuræ invincibilis, seu esse librum Hæretici, vel continere Hæresin, vitatur non tantùm censura, sed & peccatum, quin & non incuratur censura, etiam si hæc ignorantia sit vincibilis, imò crassa & affectata, nisi tamen sit ingens temeritas, quo casu censetur, ad esse scientia, quia adest gravis suspicio malitiæ, Sanch. l. c. n. 32. Bonac. de censuris. d. 2. q. 5. p. 4. n. 8. Castrop. l. c. §. 2. n. 1. Secundò, ut non extendatur censura ad lectionem solum materiale, quæ solum verba percipit, sed requiratur formalis, quæ etiam sensum verborum intelligit, cum hæc sola sit lectio propriè talis, etiam si res lecta non proferatur verbis, sed visu & mente percurratur, Bonac. l. c. n. 12. Suar. de fide l. c. num. 18. Castrop. num. 2. Sanch. num. 2. relatis Ugol. & c. Tertio, ut non extendatur ad audientem legi librum talem ab alio, non tantùm, si is nullo modo induxerit ad legendum, (in quo casu aliàs censeretur audiens legi legere medio alio) ut Azor. p. 1. L. 8. C. 16. q. 4. Sayr. in Thes. cas. Tim. 1. L. 3. C. 5. n. 14. & alii apud Castrop. n. 3. sed etiam, si audiens induxerit rogando, mandando alium ad legendum, ut non improbabiliter tradit Castrop. num. 4. citans pro hoc Sanch. l. c. n. 48. Coninck. d. 18. du. 11. n. 178. eò, quòd audiens legi, etsi sit causa lectionis, propriè dici nequeat legere, verba autem Legum pœnialium ultra propriam significationem extendenda non sint. Quarto, ut saltem à peccato mortali & censura excusetur ob parvitatem, qui paucas solum lineas legeret absque animo habito legendi plura, (quem, si habuisset ab initio, etsi talis paucis lineis pœnitentia ductus destitisset, peccatus fuisset mortaliter, non quidem ratione lectionis illius exterioris, sed ratione dicti animi, non secus ac ille, qui furatus affem cum animo furandi plura) ita probabiliter Suar. l. c. n. 20. Coninck. l. c. n. 179. Bonac. n. 13. Azor. l. c. q. 3. Castrop. n. 6. contra Ugol. tr. de cens. p. 2. in gloss. ad corund.

lib. quam gravitatem ad paginam unam libri impressi in folio extendunt Farin. l. c. n. 13. & alii Castrop. l. c. cum aliis coarctant ad lineas quatuor vel decem; eò, quòd non videatur regulariter ad esse periculum perversionis in tantilla materia lectionis; secus esse videtur de eo, qui præfationem vel epistolam dedicatariam legeret, ut Sanch. apud Reiffenst. n. 69. adeòque multo magis, qui ipsam substantiam libri ad quantitatem præfationis legeret, idque, etiam si quantitas lecta nullam Hæresin contineret, Reiffenst. l. c. Quintò, non extenditur ad eos, qui specialem facultatem operendi libros Hæreticos habent à Pontifice aliòve, qui ad eam concedendam à Pontifice facultatem acceperunt. Qualem facultatem ordinariè habent Episcopi Germaniæ, tam pro se, quam ad communicandam aliis, non quidem Laicis, etiam doctis, aut etiam quibuscunq; Sacerdotibus simplicibus, sed idoneis in cura animarum laborantibus, & non nisi ad effectum impugnandi Hæreticos; exceptis etiam operibus Molinei, Machiavelli, & libris de Astrologia judiciaria principaliter aut incidenter tractantibus, prout communiter sonare solet tenor similibus facultatum, qui proinde diligenter inspiciendus, facitendus & observandus est. Solent quoque istiusmodi facultates concedi Episcopis, non ultra quinquennium, quo elapso iterum necessariò peti & renovari debent. Unde nec ipsi eas alteri in perpetuum concedere possunt, aut etiam, dum facultas ipsis ad quinquennium concessa, ex parte expiravit, & non superest, nisi solum v. g. triennium non possunt eam communicare, etiam Vicario suo Generali ad integrum quinquennium, sed solum ad triennium, nisi ipsi de novo interea eam petierint. Ita Reiffenst. à n. 60. qui tamen n. 63. addit, se per hæc nihil positivè velle, aut audere resolvere, sed potiùs S. Congregationis oraculum desuper expectare, ac interim suadere ad evitanda pericula nullitatem, ut non nisi modo jam explicato, quòd ad tempus dictam facultatem legendi libros Hæreticorum, aut dispensandi in impedimentis v. g. matrimonii aliis communicent, Sextò, multò magis removetur prohibitio ab Inquisitionibus hæreticæ pravitatis, utpote quibus ex speciali privilegio generaliter & indefinitè concessa per Bullas Jnlis III. Pauli V. Pii IV. Farin. l. c. num. 43. Azor. l. c. C. 6. q. 13. Deltio l. c. f. 17. vers. solis Pontificibus. Castrop. l. c. §. 3. n. 2. & alii. Uti etiam taliter removetur prohibitio à Commissariis inquisitionis, non solum à Pontifice, sed & ab Inquisitoribus constitutis, Farin. l. c. Castrop. num. 3.

6. Resp. Ad quartum: pari modo prohibita est per Bullam Cœnæ sub excommunicatione Papæ reservata ipso facto incurrenda retentio istiusmodi librorum, ut constat ex verbis illius, §. 1. idque, etiam si sint retentoris, siue alterius, siue retineantur in propria, siue in aliena domo, & quocunque demum sine retineantur sine licentia illius, qui eam dare potest, siue ad refutandum illos, siue curiositatis aut ornamenti Bibliothecæ gratiâ, siue ad distrahendum, commutandum aut compingendum. Ita Sanch. l. 2. Mor. d. l. n. 52. & 53. Suar. l. c. n. 71. Farin. l. c. n. 39. & 42. Castrop. cit. §. 2. à n. 7. & alii passim ex ea ratione, quòd Lex Bullæ Cœnæ absolute hanc retentionem prohibeat, contra Mascard. de prob. l. 2. concl. 862. num. 14. Felin. in c. si quis, Episcop. in sine. Decian. in tract. crim. l. 5. c. 35. n. 21. Quatenus docent, posse eos retineri gratia confutandi eos, cum sic non fateatur hæresin, sed potiùs extirpationi illius. Vide plura

plura de impressione dictorum librorum apud Castrop. §. 4. n. 4.

7. Extenditur responsio ita, ut ad excommunicationem sufficiat retinere scienter partem talis libri juxta dicta de lectione illius, Castrop. p. n. 11. Sanch. cit. n. 54. unde is n. 53. censet, excommunicatos aromaticos mercatores, & quosvis alios, qui hujusmodi libros aut partes eorum retinent (intellige scientes esse Hæreticos) ad involvendas merces aliæque similia, item ad retentionem modici temporis, v. g. unius alteriusve diei, quin & horæ, ex quo quis illum tradere possit Inquisitori. Dum voluntatem habuit illum retinendi diutius, utpote quæ voluntas est mortaliter peccaminosa, etiam si post horam peniteas. Secus, si talem voluntatem non habuit. Nihilominus Castrop. l. c. n. 11. citans pro hoc Sayr. in *Thef. eas. Tom. 1. l. 3. c. 5. n. 16.* Reginald. l. 9. num. 256. Bonac. l. c. p. 4. num. 15. Sanch. l. c. n. 55. Farin. l. c. n. 42. censet esse probabilius, non peccaturum graviter, qui postquam habuit voluntatem absolutam retinendi istiusmodi librum diutius, dein penitens modico solum tempore eum retinet, eò quòd gravitas retentionis non solum desumatur ex libro, quia retinendus est, sed etiam ex tempore, quò retinendus est, adeoque ad retentionem gravem requiratur mora temporis, quin & retentio illa exterior brevis censeri debeat ad incurrendam censuram, cum ea non incurrat ex voluntate retinendi, sed ex tali voluntate executioni mandata, quæ cum supponatur esse in materiâ gravi, non sufficit ad eam incurrendam, sicut dictum de legente paucas lines, de cætero et si excusetur à censura Bullæ Cœnæ, habens librum Hæreticum, dum, quàm primùm agnoscat Hæreticum, eundem comburit, quia retentionem illius in Bulla damnatam impedit, ut cum Suar. l. c. n. 23. Sanch. num. 56. Farin. num. 40. Castrop. l. c. n. 12. hâc ratione tamen non evitat excommunicationem per Bullam Julii III. quæ incipit: *Cum meduatio.* latam in omnes retinentes penes se ex quacunque causâ libros Hæreticos aut falsam Sectam continentes, & à Sede Apostolica reprobatos, dum eos non tradunt Inquisitoribus in Civitate, ubi hilibri sunt, existentibus, in ordine, ut author libri cognoscatur, & errores, qui in illis sunt, melius emendentur, ita Sanch. Farin. Bonac. Castrop. *ll. cit.* Azor. l. c. c. 16. q. 11. *Delirio disquisit. Magicar. l. 5. f. 17. vers. sunt autem tales.* Barbol. de *potest. Episcop. p. 3. alleg. 90. n. 5.*

8. Resp. Ad Quintum: Prohibita in Bulla cœnæ librorum Hæreticorum defensio, sive publica, sive occulta, facta quovis colore, sive factis, ut dum liber occultatur, aut alio modo impeditur, ne comburatur aut Judicibus tradatur, ut Sanch. n. 58. Suar. num. 25. Castrop. n. 14. sive verbis, v. g. persuadendo librum non esse comburendum, dissolvendo argumenta, quibus impugnatur, vel in ejus favorem rationes investigando, ut AA. citati; vel dicendo: hic liber est optimus seclusa Hæresi: vel non est dignus prohibitione aut combustione, ut Suar. num. 25. quod intelligendum ait Castrop. si dicatur id coram aliis, secus si dicatur nullo audiente; tamen adhuc defensionem esse, si etiam in cubiculo scriptis liber laudetur; cum scriptura sit permanens, dicat Castrop. cum Sanch. num. 58. Uti etiam defensionem esse astruit Castrop. si quis dicat: volo defendere hunc librum; eò quòd retrahat alios ab impugnatione illius, dum vident illum habiturum Patronos, contrarium tamen tenentibus Sanch. Farin. Ugolin, sed neque defen-

sio est, dum quis librum tractantem purè de religione laudat à stylo, ingenio, modo procedendi.

Quæst. 158. Quid sentiendum de Bulla Cœnæ, num in ordine ad prohibitionem & Censuras in libris jam enumeratis contentas sit ubique in rigore recepta?

Resp. Affirmativè cum Reiffenst. h. t. à n. 79. Rex professio quàm fulsissimè acriter invehentem Ecclesiasticos, tam Sæculares quàm Regulares, innixos potissimum unius ferè Laymanni l. c. tr. 1. c. 15. n. 4. & Beccani 2. 2. c. 15. q. 8. n. 5. auctoritati in scriptis suis & discursibus suis audacter asserentes, dictam Bullam in Germania receptam non esse, & Legentes libros Hæreticos non censeri excommunicatos. Ratio responsionis est, quod juxta communiorem & veram sententiam ad obligationem juxta legis (qualem in Bulla Cœnæ contineri omnes admittunt, & nullus hucusque causam allegavit, cur sit injusta) non requiritur subditorum acceptatio, præsertim hodie, postquam Alexander VII. damnavit hanc propositionem 28. *Populus non peccat, etiamsi ulla causa non recipiat legem à Principe promulgatam.* Sed neque contra hanc legem ulla consuetudine legitima præscribi potest, tum quia talis consuetudo, utpote ab initio & semper contra immunitatem Ecclesiasticam & Jurisdictionem Ecclesiæ, ab Hæresi, propter quam principaliter edita, illicita est adeoque invalida. Tum quia cit. Bulla sæpe annullat & revocat omnes & singulas immemorales & longissimi temporis in contrarium consuetudines, & quidem, non tantum existentes ante dictam, sed & nascituras post illam impedit, dum quilibet Pontifex eam quotannis in Cœna Domini tanquam novam condit, promulgat & confirmat, ac ita facit, ut nullo tempore ad præscriptionem legitimam requisito convalescere possit, etsi aliàs præscriptibilis esse, gratis concederetur. His non obstantibus, quò minus in Germania aliisque Provinciis istiusmodi de facto existentes consuetudines sint abusus & corruptelæ, à peccato & censuris minimè excusantes, quòd locorum Ordinarii contra transgressores plerumque non procedant declarando illos excommunicatos, dum ad avertendum graviora mala aliisque justis de causis etiam patentes Bullæ violatores necessariò dissimulant & Deo vindicandos relinquunt. Non curatis interim Hæreticorum injustis, dolosis, mendacibus, calumniosis querelis, quibus plebi imponunt, quod eorum libri prohibeantur, & quandoque comburantur, odio veritatis & fugâ lucis, seu ideo, ne eorum lectione Catholici veritatem agnoscentes ad eorum partes transeant; dum patet, id ideo non fieri, sed quia omnes ferè infecti mendaciis, calumniis, falsis allegationis textibus truncatis, Sophismatibus, unde meritò damnantur etiam ad ignem, praxi quoque antiquæ Ecclesiæ, quam veram fuisse ipsi testantur, nec non Imperatorum Religiosissimorum decretis ac legibus, quas supra citavimus. Porro de libris contentis in Indice librorum distincto in quatuor classes, quem novissimè stricte observari voluit Alex. VII. in constit. sua; quæ incipit: *Speculatores*, in Tom. 5. 15. illius; vide Reiffenst. à n. 99.

Quæst. 159. Quinam dicantur credentes, Receptatores, Fautores Hæreticorum?

1. Resp. Ad Primum: Hæreticorum Credentes magis propriè dicuntur, qui erroribus eorum

rum contra fidem in communi assentiuntur, sive expressè, sive confusè, hoc assensu signis externis, facto vel verbis manifestato, cum tamen nullam in particulari hæresin credant, v. g. dum scientes, hæreticum esse credunt, & dicunt illum rectam fidem habere, seu credunt, quod ipse credit, etsi in particulari nesciant illius errores. Nav. *in sum. c.* 17. n. 55. Ugol. *de cens. Pape reserv. p. 2. c. 1. v. credente n. 1. & 2.* Farin. *de hæres. q.* 181. n. 104. Sanch. *l. c. c.* 10. n. 2. Suar. *de fide d.* 24. S. 1. n. 1. & 3. Castrop. *tr. 4. d. 3. p. 5. n. 1.* Barb. *in C. excommunicamus. b. t. n.* 20. Pith. *h. t.* 106. tales quoque sunt, qui animo assentiendi eorum erroribus prædicationem & lectionem ejus audiunt frequenter. Castrop. Barb. *LL. cit.* Sanctarel. *de hæres. c.* 11. n. 29. *& seq.* & quamvis credens hæreticorum juxta sententiam communem condemnandus sit ex gemino actu interessendi concioni, alii tamen, ut Pegna. *in director. p. 2. q. 50. comm. 65.* Farin. n. 115. Suar. *l. c.* id negant; alii id distinguunt, ut procedat, si Catholicus existens in terris hæreticorum, semel aut bis interfir concioni, si verò existens in terris Catholicorum, sufficiat, ut habeatur credens; imò, si non habeant animum absolutum assentiendi, sed sub conditione, si illis rationes & motiva hæretici placuerint; cum etiam ratione istius animi fidem amittant; Suar. *l. c. n. 3.* Castrop. *l. c.* Item, qui in infirmitate hæreticum Pastorem vocant, ab eoque manus impositionem pro sua consolatione & auxilio petant, ut Pith. *l. c. n. 109.* Reiffenst. *h. t. n.* 248. Arg. *C. filii h. t.*

2. Resp. Ad secundum: Receptatores hæreticorum censentur, qui hæreticum ob causam hæresis fugientem sequè occultantem, ne in manus Judicis incidat, hospitio suo, Agro, Civitate, aliove quovis loco recipiunt. Sanch. *l. c. n. 10.* Suar. n. 4. Castrop. n. 4. Ugol. *hic, v. receptatores. in Princ. n. 1. & §. 2. n. 3.* Farin. *q.* 182. n. 152. Pith. *h. t. n.* 112. Idque, sive receptor sit persona privata, sive Publica, ut Princeps, recipiens illum in Provincia vel Civitate sua, ut Sanch. *l. c.* sive recipiat illum in Domum suam sive alienam, ut Idem. Item sive receptatio sit occulta, sive publica, per quam gravius peccatur, ut Farin. *l. c. §. 7. n. 99.* Castrop. *l. c.* Item, sive hæreticus sit denunciatus, sive non, modò sciat, receptum esse hæreticum, quæ scientia in foro externo non præsumitur. Sanch. *l. c. n. 6.* Castrop. *l. c.* sufficit quoque, si unica vice receptus sit, Suar. Ugol. Farin. Castrop. *ll. cit.*

3. Resp. Ad tertium, fautores hæreticorum (qui quandoque nomine receptorum comprehenduntur) sunt, qui quomodocunque, ob causam hæresis hæretico favorem seu auxiliū consiliumve præstant; sive id faciant negativè seu per omissionem, ut dum quis, cum obligatur (obligatione hac orta ex officio vel ex speciali Inquisitoris mandato) illum non denuntiat, capit, aut captum non custodit, vel puniendum non punit, ut Laym. *l. 2. tr. 1. c. 15. n. 5.* Sanch. n. 11. Castrop. n. 6. sive positivè per commissionem, ut dum hæreticum ut talem laudant, eum occultant, ut non capiatur, non ejiciatur, non condemnentur, officium inquisitionis impediunt &c.

Unde jam etiam ipsi Episcopi & Inquisitores, fautores hæreticorum sunt, si talia faciant vel omittant favore hæresis, Sanch. n. 15. Suar. *de fide. l. c. §. 1. n. 6.* Farin. *q.* 182. n. 27. Castrop. n. 7. secus est, si illi aliique, qui ex officio tenebantur, id faciunt favore ipsius hæretici, quia amicus vel consanguineus est, vel ex animo satisfaciendi alteri alicui obligationi humanæ, ut Bonacin. *de cens. d. 2. q. 5. p. 3. n. 2.* Sanch. n. 5. quod à fortiori tenent Simone, de *Cathol. instit. tit. 15. rub. de creden. n. 25.* Decian. *tr. crim. l. 5. c. §. 1. n. 7.* si consanguinitas est in primo gradu, quibus favere Sanch. *L. 2. in decal. c. 17. n. 24.* ait Castrop. *l. c. n. 13.* qui tamen ipse tradit, communem esse sententiam, titulum consanguinitatis, affinitatis vel amicitie quantumvis strictæ non exculare in hoc crimine fautores hæreticorum ab excommunicatione aliisque pœnis. Quamvis has, dum latitudinem recipiunt, pro majore vel minore sanguinis conjunctione temperandas esse, dicat cum Menoch. *de arb. l. 2. centur. 6. cas. 548. n. 8.* Farin. & alii; sed neque præbentem auxilium & favorem hæreticis censeri fautorem hæretici in ordine ad pœnas incurrendas, dum auxilium vel favor effectum de facto non habuit, v. g. si quis domi suæ hæreticum recipit, ut eum liberaret à Judice, qui tamen id non obtinuit, quia Judex eum quæsit & invenit, tradunt Sanch. n. 9. Bonac. *l. c.* Farin. *l. c. n. 102.* contrarium tamen (ut ait probabilis) docent Castrop. *l. c. n. 11.* cum Suar. *l. c. de fide n. 14.* Sayr. *tr. 1. in Theol. l. 3. c. 5. n. 4. &c.* Item non censeri fautorem hæretici in foro interno conscientie (secus in foro externo) qui favet hæretico solum præsumpto, v. g. excommunicato, & in excommunicatione infordecenti per annum; docet Suar. *l. c. n. 13.* quod tamen limitat Castrop. *cit. p. 5. n. 12.* ad excommunicatum ex causa fidei, eò quod excommunicatus non ratione fidei, persistens in excommunicatione per annum reddatur & habeatur tantum suspectus de hæresi, verum non solere ex consuetudine Romanæ Ecclesiæ & Inquisitionis Generalis adversus excommunicatos ex alia ratione quam hæresis in ea infordecentes excommunicato faventes dici, aut condemnari non posse, ut fautores hæresis, sed solum ut fautores suspicioni hæresis, docet ex Pegna. *2. P. direct. comment. 72. vers. quidem.* Castrop. *l. c.* De cætero ob officia exhibita hæretico quæ tali mortuo, v. g. sepeliendo illum in loco sacro, vel etiam emendato, dum cedunt in favorem hæresis, dicendum & condemnandum tantquam fautorem hæreticorum sentiunt, Arg. *c. 2. h. t.* Suar. *de fide d. 24. S. 1. 6.* Sanch. *l. c. n. 17.* Ugol. *v. fautores. in insitio n. 18. §. 1. n. 1.* Castrop. *cit. p. 5. n. 6.* Item Reiffenst. *h. t. n. 252.* qui tamen addit, excommunicationem propterea incurram non reperiri ullibi reservatam Pontifici, modò tamen excommunicatus prius faciat, quod præscribitur *c. 2. h. t.* his verbis: *neq. absolutiois beneficium mereantur, nisi propriis manibus publicè extumulent, & projiciant hujusmodi corpora damnatorum.*

Porro quas pœnas incurrant dicti credentes receptatores, fautores, defensores hæreticorum, commodius dicendum differtur ad *Cap. sequens*, ubi de pœnis hæreticorum.